

психологічного захисту запереченням; загальною негативною чутливістю та захисним механізмом психіки запереченням; захисним механізмом психіки проекцією та позитивною чутливістю до культурологічних впливів; захисним механізмом проекцією та загальній позитивній чутливості.

Отже, проведений теоретико-емпіричний аналіз даної проблеми дає змогу говорити, що механізми психологічного захисту та особливості їх застосування людиною обумовлюють її чутливість до впливів різної модальності та її схильність до маніпулювання іншими людьми.

Цукур О. Г.

ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ: ВИЗНАЧЕННЯ КРИТИЧНИХ ЗОН МІЖСУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Соціальні зміни, які відбуваються у сучасному суспільстві, призводять до виникнення нових потреб у багатьох галузях життя, вирішення яких вимагає переосмислення підходів до врегулювання соціальних конфліктів, що виникають у соціумі. Одним з етапів вирішення таких протиріч є здійснення прогностичних дій. Прогнозування соціального конфлікту визначається, як один з видів управлінських впливів, який передбачає формування, суб'єктом управління конфліктною взаємодією, припущень щодо особливостей виникнення конфлікту, векторів його спрямованості та подальшого врегулювання. Прогнозування передбачає виявлення причин розвитку конфліктної взаємодії, а також, дозволяє суб'єкту ефективно вирішувати поставлені перед ним завдання на основі прийняття обґрунтованого рішення з урахуванням можливих альтернатив. Основними джерелами побудови прогнозу є розуміння *об'єктивних умов* взаємодії між його учасниками та вивчення *суб'єктивних підстав* входження у комунікацію.

Прогнозування вірогідності виникнення соціального конфлікту та варіантів його подальшого розвитку дає змогу:

- окреслити просторові межі та ймовірну спрямованість майбутнього конфлікту;
- розробити сукупність засобів попередження небажаних конфліктів;
- визначити варіанти поведінки суб'єктів конфліктної взаємодії;
- виробити ефективні стратегії врегулювання конфлікту, мінімізуючи втрати і використовуючи конструктивний потенціал взаємодії;
- сформувати уявлення про соціальні і особистісні наслідки конфлікту, включаючи ресурсні витрати на участь у ньому і його вирішення.

Для успішного здійснення прогностичних дій важливим, насамперед, є визначення того, на що саме будуть спрямовані ці дії, адже, від цього залежить повнота чи фрагментарність прогнозу; вибір напрямку подальшої роботи з формування припущень щодо розгортання міжсуб'єктної взаємодії; підбір надійного інструментарію для прогнозування та моделювання результатів конфліктної взаємодії.

На означеному (прогностичному) етапі управління конфліктом процес передбачення потребує наступної системи дій.

По-перше, необхідно визначити протиріччя, що виявляються у суб'єктивних оцінках фактів і подій, які у своїй сукупності ще не дають підстав зробити конкретні висновки щодо наявності конфлікту, але вже вказують на порушення балансу у взаємодії між суб'єктами. Прогноз, у даному випадку, стосується ситуацій, що передують соціальному конфлікту, коли необхідно дати обґрунтовану відповідь на питання про те, що саме відбуватиметься, якщо обставини складуться певним чином, які соціальні і особистісні наслідки конфлікту можна очікувати у відповідь на соціальні виклики.

По-друге, потрібно окреслити суперечності, які спричинили соціальний конфлікт, спрогнозувати наскільки складною є проблема, чи можливе її розв'язання, за який період часу та за яких умов. Завдання полягає в тому, щоб поглянути на конфлікт, як на соціальну задачу, вирішення якої призведе до

завершення протиборства. У цьому випадку можна говорити про прогнозування соціальних наслідків конфлікту та ресурсних витрат на його врегулювання.

По-третє, для прогнозування важливим є моделювання можливих варіантів розвитку подій, наслідків конфліктної ситуації та вчинених учасниками конфлікту дій. Моделювання, у цьому разі, дає змогу передбачити розвиток конфліктної ситуації (що буде?), побудувати моделі цілей учасників (чого прагнуть?), розробити управлінську модель (на що і як впливати?) та спрогнозувати найближчі та віддалені наслідки прийнятих рішень (який буде результат?).

Для здійснення задач прогнозування конфлікту було запропоновано алгоритм визначення критичних зон міжсуб'єктної взаємодії. Він складається з шести кроків:

1) Визначити *ризики*, тобто своєрідні сигнали конфлікту, які вказують на порушення у взаємодії між суб'єктами і є джерелами протиріч.

2) З'ясувати *направленість конфліктної взаємодії* – вивчити спрямування соціального конфлікту, його конструктивний чи деструктивний потенціал.

3) Оцінити *інтенсивність конфліктної взаємодії* – дослідити індивідуальні особливості учасників взаємодії, вивчити характер взаємодії: тривалість її перебігу; загострення ставлень та зміну позицій учасників; часові та просторові характеристики конфліктної взаємодії.

4) Установити особливості *силового та владного розподілу* міжсуб'єктної взаємодії – оцінити здатність суб'єктів впливати на дії, поведінку і / або на рішення один одного, використовуючи різні засоби переконання.

5) Визначити імовірні *шляхи урегулювання конфлікту* – вивчити ефективні стратегії управління конфліктом, які дали б змогу використовувати конструктивний потенціал взаємодії.

6) Виявити ймовірні *наслідки конфлікту* – передбачити соціальні і особистісні результати (зміни), що відбуватимуться унаслідок розгортання конфліктної взаємодії, оцінити ресурсні витрати учасників конфлікту.

Наведений алгоритм можна застосовувати як у вигляді завершеного циклу послідовних операцій (кроків) так і

зосередившись на окремих зонах конфліктної взаємодії залежно від мети та завдання прогнозування.

Іншими словами, здійснення прогностичних дій за презентованою процедурою передбачає побудову суб'єктом управління конфліктом прогнозу, який ґрунтується на визначенні конфліктних зон взаємодії, вироблені обґрунтованого рішення з урахуванням можливих альтернатив для досягнення бажаного результату, застосуванні ефективних стратегій управління конфліктною взаємодією.

Чепурна Г. Л.

НАРАТИВНІ ТЕХНІКИ КОРЕКЦІЇ ДЕЗАДАПТИВНОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ

У наш час перфекціонізм стає однією з важливих характеристик для успішного життєздійснення. Разом з тим, наслідування перфекціоністських принципів та прагнення досконалості, потребує великої праці та може стати причиною внутрішніх конфліктів, порушень в міжособистісних стосунках. Далеко не кожна людина здатна розв'язати ці конфлікти самотійно. Відтак, актуальним стає проведення психологічної роботи, спрямованої на завчасну профілактику виникнення та корекцію, пов'язаних з перфекціонізмом, девіацій.

Аналіз наукових джерел свідчить, що в сучасній психологічній практиці застосовуються психотренінгові та психокорекційні програми оптимізації перфекціоністських настанов та розвитку конструктивного перфекціонізму особистості (М. Коваленко, О. Кононенко, М. Ларських, О. Лоза, А. Распопова, Г. Чепурна та ін.). Водночас, дослідники акцентують увагу, на тому, що притаманні перфекціоністам завищені стандарти, власні ціннісно-моральні орієнтири, а в деяких випадках, і патологічна підозрілість, можуть «нівелювати» результати психокорекційного впливу (Юдеева Т., 2007). Отже, постає питання пошуку нових оптимальних технологій розвитку адаптивних можливостей перфекціонізму. Одним з таких напрямків є наративний підхід, як аналіз